

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

УДК 37.091.31-059.1:316.772.5

DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2023.82.295073>

ЛАРИСА СЕМЕНОВСЬКА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9881-7307>

ResearcherID: IIT-9657-2023

(Полтава)

Place of work: Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: larysasemenovskaya@gmail.com

ІННА ВАЖЕНІНА

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5428-0675>

(Полтава)

Place of work: Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

ВАСИЛЬ ФАЗАН

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9823-3704>

ResearcherID: AAL-9134-2020

(Полтава)

Place of work: Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University

Country: Ukraine

Email: Fazanvv@gmail.com

ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ ЯК АКТУАЛІТЕТ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО СУСПІЛЬСТВА

Анотація. У статті розкрито становлення ідеї індивідуалізації навчання в творчості Жан-Жак Руссо (Jean-Jacques Rousseau), Готфріда Гердера (Johann Gottfried Herder), Хелен Паркхерст (Helen Parkhurst), Марії Монтессорі (Maria Montessori), Джона Дьюї (John Dewey) та ін. На основі студіювання праць зарубіжних дослідників, зокрема Кена Робінсона (Ken Robinson), Діани Лорілард (Diana Laurillard), Кендіс Тіллі (Candace Thille) та ін., висвітлено ключові теоретичні аспекти розвитку індивідуалізації навчання: діагностика; персоналізація; гнучкість; саморегуляція; зворотний зв'язок. Розкрито основні механізми практичної реалізації ідеї індивідуалізації навчання в американській, британській та швейцарській системах освіти (персоналізація навчання засобом формування цифрового навчального середовища; використання індивідуальних навчальних планів; дуальна освіта; варіативність освітніх програм і курсів; добір і опрацювання аналітичних даних щодо перебігу навчального процесу; співпраця педагогів та батьків у навчальному процесі; розвиток творчості, самостійності та відповідальності особистості тощо).

Ключові слова: індивідуалізація навчання, навчальний процес, навчання, розвиток, особистість, індивідуальні особливості, освітні технології, цифровізація.

Постановка проблеми. Серед пріоритетних завдань розвитку освіти України, які окреслено в головних документах (Закон України про вищу освіту, 2014; Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки, 2020; Концепція Нової української школи, 2016 тощо), в центрі уваги педагогів-дослідників та учених практиків перебуває проблема індивідуалізації навчання.

Зазначене питання дедалі більш актуалізується в сучасному освітньому середовищі. Цьому сприяють такі чинники: по-перше, різноманітний розвиток учнів і студентів, які мають різний темперамент, індивідуальні потреби, стилі навчання та здібності. Індивідуалізація навчання дозволяє педагогам розробляти підходи до кожного учня, щоб забезпечити їхній оптимальний розвиток. По-друге, різноманітність навчального контингенту: сучасні класи/групи можуть бути надзвичайно спорадичними з точки зору культурного та мовного рівнів, особливостей розвитку, соціального статусу тощо. Реалізація індивідуалізованого навчання допомагає забезпечити доступ до якісної освіти для всіх учнів/студентів, незалежно від їхніх особливостей та потреб. По-третє, динамічний характер технологічного розвитку суспільства: сучасні технології дозволяють створювати інтерактивні навчальні програми та платформи, які можуть адаптуватися до потреб кожного учня. Індивідуалізовані підходи до навчання можуть бути реалізовані через використання інформаційних технологій.

По-четверте, зростання інтересу до особистісного розвитку: в сучасному світі все більше людей розуміють важливість постійного самовдосконалення. Індивідуалізоване навчання допомагає кожному індивіду вибирати та здійснювати свій особистий шлях навчання та розвитку. По-п'яте, потреба в розвиненому критичному мисленні: індивідуалізація навчання дозволяє стимулювати критичне мислення, творчість та самостійність учнів/студентів, оскільки вони мають більше можливостей впливати на зміст та способи навчання. По-шосте, готовність до ринку праці: індивідуалізоване навчання може сприяти формуванню навичок, які відповідають вимогам сучасного ринку праці, адже допомагає особистості розвивати унікальні сильні сторони та здібності. Вказана проблема загострюється у зв'язку із сучасними соціально-педагогічними реаліями та умовами військового стану, а саме: використанням змішаної форми навчання з пріоритетним застосуванням дистанційних освітніх технологій та наявністю значної кількості навчальних годин, які передбачають самостійну роботу учнів/студентів згідно з навчальними планами закладів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові студіювання, спрямовані на вивчення феномену індивідуалізації навчання, охоплюють широкий спектр питань у працях вітчизняних учених. Так, у науковій літературі розкрито принципи, структуру, форми й умови ефективності індивідуалізації навчання (Ю. Боженко, В. Володько, Т. Годованюк, С. Гончаренко, М. Солдатенко, В. Сухомлинський та ін.); засоби та умови інтеграції цифрових освітніх технологій у процес індивідуалізації навчання (О. Даниско, В. Биков, Н. Кононець, О. Коношевський, В. Кухаренко, М. Лещенко, Л. Тимчук, А. Томашевська, З. Соломко та ін.); активізація внутрішніх особистісних механізмів, таких як саморегулювання, саморефлексія, самопізнання, зміна структури Я-концепції, автономія (М. Гриньова, О. Жданова-Неділько, Ю. Лавриш, В. Олексенко та ін.); розробка індивідуальної освітньої траєкторії як універсального інструменту впровадження індивідуалізації навчання (І. Каньковський, І. Краснощок, Я. Сухенко та ін.).

Різні аспекти досліджуваної проблеми розкриті також у працях зарубіжних дослідників: диференціація освіти (Б. Блум (B. Bloom), К. Томлінсон (C. Tomlinson), Р. Марцано (R. Marzano) та ін.); персоналізація освіти засобом цифрових технологій (Д. Лорілард (D. Laurillard), Кендіс Тілле (Candace Thille) та ін.); розробка індивідуальних планів та варіативних програм (Г. Виггинс (G. Wiggins), К. Робінсон (K. Robinson), Д. Роуз (D. Rose), Д. Хільтон (D. Hilton) та ін.).

Проте, незважаючи на високий науковий інтерес до проблеми, аналіз освітньої практики доводить, що існує низка нерозв'язаних питань як теоретичного, так і прикладного характеру, що гальмує реалізацію багатьох актуальних аспектів індивідуалізації навчання.

Отже, **мета статті** – студіювання ключових теоретичних аспектів і практичних засад розвитку ідеї індивідуалізації навчання як актуальної проблеми в інформаційно-технологічному поступі суспільства.

Виклад основного матеріалу. Ідея індивідуалізації навчання в історії освіти має довгу історію та постійно розвивалася протягом століть. Виокремимо деякі ключові моменти в розвитку цієї ідеї. Ідея індивідуального підходу до навчання виникла в епоху Просвітництва. Французький філософ і педагог Жан-Жак Руссо (Jean-Jacques Rousseau) у творі «Еміль, або про виховання» (1762) обґрунтував «метод природного виховання». Учений переконував, що навчання має відповідати природі та потребами, здібностям та інтересам дитини. Це означає, що вчителю варто адаптувати свій метод навчання до індивідуальних особливостей та темпу учня. Важливою частиною індивідуалізації навчання, у розумінні Руссо, є розвиток дитини через досвід та самостійне дослідження. Він переконував, що діти повинні навчатися через безпосередній досвід та взаємодію з навколишнім світом, а не лише через книги та формальні заняття. Руссо також наголошував на важливості підтримки природної цікавості особистості, мотивації її до самостійного навчання (Knutsen, 1994). Таким чином, Руссо висунув ключові ідеї, які акцентують важливість індивідуалізації навчання, і водночас відбивають освітні пріоритети інформаційно-технологічного суспільства.

Німецький мислитель доби просвітництва Йоганн Готфрід Гердер (Johann Gottfried Herder) у своїй творчості розвинув ідеї Руссо. Він стверджував, що освіта тісно пов'язана з культурною ідентичністю людини, тому розвиток і набуття знань мають відбуватися в культурному контексті. Він наголошував на важливості рідної мови та діалогу в освітньому процесі. Гердер підкреслив важливість індивідуальної освіти, яка поважає та сприяє унікальності кожної людини. Ці ідеї мали значний вплив на теорію освіти, розуміння феномену навчання і продовжують бути актуальними для дискусій про освіту та персоналізацію навчання сьогодні (Forster, 2018). У XIX – на початку XX століття ряд прогресивних шкіл, таких як Школа Дальтона, фундаторка – Хелен Паркхерст (Helen Parkhurst) та Школа життя через життя, засновник – Ж.-О. Декролі (Jean-Ovide Decroly), активно пропагували індивідуалізацію навчання. Вони використовували ігрові методи, включали практичні вправи та робили акцент на особистісному розвитку учнів. В основу освітнього підходу Декролі було покладено п'ять природних функцій, адаптація, відтворення, спілкування, символізація та робота. Його навчальна програма мала на меті включити ці функції в процес навчання (Brehony, 2004). Ідеї індивідуалізації розкрила в своїй діяльності італійська лікарка і педагог Марія Монтессорі (Maria Montessori). Вона розробила метод, який акцентує на індивідуальному навчанні та розвитку кожної дитини. Вчена переконувала, що діти повинні мати можливість вибирати свої завдання та вчитися через самостійну діяльність (Isaacs, 2012). Американський філософ та педагог Джон Дьюї (John Dewey) відзначав важливість індивідуальної активності особистості в навчальному процесі. Він підкреслював, що навчання має бути зорієнтоване на індивідуальні інтереси та потреби (Westbrook, 1991).

У другій половині XX століття ідея індивідуалізації навчання стала більш системною з впровадженням концепції диференційованого навчання. Прогресивні педагоги закликали враховувати індивідуальні потреби учнів/студентів, надавали їм різні завдання та дидактичні матеріали для навчання (Л. Вигодський, В. Сухомлинський, В. Шаталов та ін.).

У сучасному світі індивідуалізація навчання отримала новий поштовх завдяки технологіям та розширеним можливостям персоналізованого навчання. Онлайн-освіта, комп'ютерні програми та адаптивні системи дозволяють створити індивідуальну навчальну траєкторію для кожного учня/студента, враховуючи його потреби, темп та стиль навчання.

Подальший розвиток ідеї індивідуалізації навчання базується на таких психологічних теоріях: теорія розвитку Жана Піаже (Jean William Fritz Piaget) (швейцарський вчений розробив теорію розвитку дитини, відзначаючи різні стадії когнітивного розвитку. Ця теорія наголошує на тому, що навчання повинно враховувати рівень розвитку кожного учня і надавати завдання, які відповідають його когнітивним здібностям); теорія інтелекту Говарда Гарднера (Howard Gardner) (американський психолог висунув концепцію множинного інтелекту, відзначаючи, що існують різні види інтелекту – лінгвістичний, математичний, музичний, міжособистісний і т.д.; теорія індивідуалізації навчання використовує цю теорію, щоб надати учням можливість розвивати їхні сильні сторони та інтереси); теорія розвитку Абрахама Маслоу (Abraham Maslow) (американський вчений висунув ієрархію потреб – фізіологічні, безпеки, приналежності, визнання та самореалізації; реалізація ідеї індивідуалізації навчання допомагає задовольняти ці потреби, створюючи сприятливі умови для саморозвитку та досягнення потенціалу кожної особистості); теорія відчуттів і перцепцій (гештальт-психологія наголошує на тому, що індивіди сприймають навколишній світ як цілісні образи та мають власний спосіб сприймати інформацію; індивідуалізація навчання враховує ці індивідуальні реакції та сприйняття для оптимального навчання); теорія соціального навчання Альберта Бандури (канадський вчений вказує на важливість моделювання соціальної взаємодії в навчанні; індивідуалізація навчання може включати сприяння співпраці та інтеракції між учнями, щоб допомогти їм розвивати навички та знання) (Степанов, 2006). Вказані психологічні теорії, разом з іншими психологічними підходами, допомагають розробляти стратегії для індивідуалізації навчання, забезпечуючи оптимальний розвиток кожного учня/студента відповідно до його потреб та індивідуальних особливостей.

Аналіз результатів досліджень дає підстави стверджувати, що сучасне розуміння індивідуалізації навчання передбачає розробку таких питань: діагностика (збирання й аналіз даних про особистість для розуміння її потреб, здібностей та рівня знань); персоналізація (розробка навчальних програм, завдань і матеріалів, які відповідають конкретним потребам кожного учня/студента); гнучкість (надання можливостей для вибору особистості способу навчання, темпу і робочого розкладу); саморегуляція (прищеплення навичок саморегуляції і вміння брати на себе відповідальність за власне навчання); зворотний зв'язок (постійний моніторинг та оцінка навчальних досягнень особистості з можливістю коригування навчання відповідно до результатів).

У контексті досліджуваної проблеми цікавими є роботи англійського вченого-педагога Кена Робінсона (Ken Robinson). Він був прихильником індивідуалізації навчання, розвитку творчості та потенціалу кожної дитини. Учений стверджував, що традиційні освітні системи часто надають пріоритет «відповідності» науковому знанню та стандартизованому тестуванню, а не вихованню креативності та індивідуальних талантів. Робінсон був рішучим прихильником більш персоналізованого та цілісного підходу в освіті, згідно з яким перевага надається заохоченню інтересів особистості та формуванню знань і навичок на цьому ґрунті. Він вважав, що сприяння творчості та захопленню навчанням є важливими для підготовки людей до успіху в швидко мінливому світі XXI століття.

Педагогічна концепція Робінсона ґрунтується на його переконанні в те, що традиційні системи освіти часто пригнічують креативність, не визнають і не плекають різноманітні таланти людей. Ключові елементи його педагогічного вчення включають такі аспекти: творчість як основний елемент (підкреслював важливість формування креативності особистості під час реалізації навчання; стверджував, що творчості слід надавати таке ж значення, як і грамотності, і що формування творчого мислення має вирішальне значення для підготовки молодого покоління до викликів майбутнього); дивергентне мислення (виступав за перехід від конвергентного мислення – знаходження єдиного правильного рішення – до дивергентного мислення – генерування кількох можливих рішень; вважав, що традиційні системи освіти, як правило, віддають пріоритет першому, часто обмежуючи здатність особистості мислити інноваційно); індивідуальне навчання (пропагував ідею про те, що освіта має бути персоналізованою, щоб задовольнити індивідуальні сильні сторони, таланти та інтереси; виступав проти універсального підходу (уніфікованого навчання) та заохочував до більш гнучкого та індивідуального освітнього досвіду); цілісна освіта (підкреслював важливість цілісної освіти, яка виходить за межі зосередження виключно на академічних досягненнях; вважав, що освіта повинна займатися фізичним, емоційним і соціальним розвитком особистості, визнаючи взаємопов'язаний характер навчання та благополуччя); визнання ідеї різноманітності інтелекту (спираючись на теорію множинного інтелекту Говарда Гарднера, стверджував, що традиційна освіта, як правило, надає перевагу мовному та логіко-математичному інтелекту, нехтуючи іншими, такими як візуальний, емоційний, музичний, міжособистісний та внутрішньо особистісний інтелект; наголошував на необхідності визнавати та цінувати ці різноманітні форми інтелекту); критичне мислення та вирішення проблем (виступав за освіту, яка наголошує на критичному мисленні та навичках вирішення проблем; уважав, що студенти повинні мати здатність аналізувати інформацію, творчо мислити та вирішувати складні проблеми, а не просто запам'ятовувати факти); освітня реформа (був активним прихильником системної реформи освіти; закликав до змін у політиці, навчальних програмах і методах оцінювання, щоб створити освітню систему, яка більшою мірою реагує на індивідуальні потреби студентів і краще готує їх до вимог сучасного світу) (Robinson, 2018).

Варто також відзначити й інших вчених, теоретичний доробок яких є вагомим для розвитку ідеї

індивідуалізації навчання. Британська професорка Лабораторії знань UCL Університетського коледжу Лондона Діана Лорілард (Diana Laurillard) працювала над розробкою технологічно вдосконалених навчальних середовищ і брала участь у дослідженнях індивідуалізації навчання за допомогою цифрових освітніх технологій. Учена також студіювала питання професіоналізації вчителів при роботі з цифровими медіа. Діана Лорілард обґрунтувала поняття «розмовна система», що спрямована на моделювання й покращення обміну ідеями та знаннями між викладачами й учнями в процесі навчання. Вчена переконувала у важливості взаємодії викладання й навчання та розглядала освітній процес як своєрідну розмову між учителем і учнем. (Laurillard, 2007).

Проблемою персоналізації навчання засобом цифрових технологій, зокрема онлайн курсів, займається американська вчена Кендіс Тіллі (Candace Thille). Дослідниця переконує, що важливим чинником персоналізації освітнього процесу є аналітика навчання. Учена доводить, що педагог обов'язково має збирати та узагальнювати дані про навчальну поведінку особистості, щоб отримати уявлення про перебіг навчання. Використовуючи ці аналітичні матеріали, педагог має можливість створити персоналізований досвід навчальної діяльності особистості, а також допомогти вчителям і учням оптимізувати стратегії викладання та навчання (Strader, Thille 2012).

У сучасній американській педагогіці індивідуалізація навчання є важливим аспектом освітньої практики. Вчені переконують щодо необхідності враховувати для кожної особистості різноманітність потреб, стилів навчання та темпів засвоєння матеріалу. Назвемо основні напрями такої активності: диференціація навчання (використання різних методів навчання, дидактичних матеріалів, завдань та інструментів оцінки якості навчання); технології освіти (використання сучасних технологій, таких як інтерактивні дошки, програми для індивідуального навчання, онлайн-ресурси та освітні програми); індивідуальні навчальні плани (для учнів з особливими освітніми потребами або темпами навчання можуть розроблятися індивідуальні навчальні плани – Individualized Education Programs, IEP), які включають цілі, стратегії та ресурси, спрямовані на підтримку індивіда); проектна діяльність (дозволяє учням/студентам обрати теми, які їм цікаві, і працювати в індивідуальному або груповому форматі, що сприяє більш глибокому розумінню матеріалу); зворотній зв'язок і самооцінка (педагоги намагаються надавати регулярний зворотний зв'язок кожній особистості, щоб допомогти їй краще розуміти свій прогрес і виявляти галузі, які потребують поліпшення; також заохочується розвиток навичок самооцінки); колаборація (співпраця педагогів між собою та з батьками забезпечує кращу індивідуалізацію навчання; обмін інформацією та досвідом дозволяє краще розуміти потреби особистості).

Британська система освіти також дотримується принципів індивідуалізації навчання. Розкриємо деякі характерні риси індивідуалізації навчання у британській педагогіці. Це: гнучкість програм навчання (британська система надає широкий спектр курсів та програм навчання, починаючи з початкової школи та закінчуючи вищою освітою; це дозволяє учням вибирати предмети з урахуванням своїх інтересів та здібностей); індивідуальні навчальні плани (у випадках існування додаткових освітніх потреб (Special Educational Needs – SEN), застосовуються індивідуальні навчальні плани, які розробляються з урахуванням конкретних потреб кожного учня); фокус на різноманітних методах навчання (використання різноманітних методів навчання, включаючи групову та індивідуальну роботу, проектні завдання, новітні технології, що дозволяє вчителям адаптувати підходи до навчання залежно від потреб учнів); диференціація навчання (застосовується адаптація навчального матеріалу та методів навчання в залежності від індивідуальних рівнів та темпів засвоєння інформації); система оцінювання та зворотний зв'язок (оцінюються не тільки знання, а й уміння, навички та здібності, що сприяє індивідуальному розвитку кожного учня); профорієнтація (у старших класах школи та у вищій освіті увага приділяється профорієнтації. Учніма надається можливість вибирати предмети, що відповідають їх майбутнім кар'єрним цілям, та приймати рішення щодо свого освітнього шляху).

Високим ступенем децентралізації та індивідуалізації навчання відома швейцарська система освіти. Ця країна має федеральну структуру, освітні питання більшою мірою регулюються кантонами (регіональними підрозділами).

Назвемо основні механізми індивідуалізації навчання у швейцарській педагогіці: гнучкість системи освіти (існує кілька рівнів освіти – початкова, середня та вища освіта; це надає особистості можливість вибирати свій навчальний шлях залежно від їхніх інтересів та здібностей); дуальна система освіти (включає поєднання теоретичного навчання в школах і практичного досвіду на робочому місці; це дозволяє особистості здобувати не тільки теоретичні знання, а й застосовувати їх на практиці); індивідуальні навчальні плани (у школах зазвичай використовуються індивідуальні навчальні плани, які враховують потреби кожного учня; також існує система організації додаткових занять для тих, хто потребує додаткової підтримки, або додаткові завдання для більш обдарованих учнів); оцінка на основі компетенцій (оцінка навчальних досягнень часто ґрунтується на компетенціях та вміннях, розвиток яких досягається у процесі навчання, а не лише на іспитах, що сприяє глибшому розумінню навчальних предметів та формуванню навичок; розвиток самостійності (швейцарська система освіти має на меті розвиток самостійності та відповідальності учнів, яким надається можливість обирати предмети, брати участь у проектах та самостійно вирішувати завдання).

Висновки. Наукова проблема становлення індивідуальності залишається в центрі уваги психолого-педагогічних досліджень, спрямованих на формування сучасної системи освіти, яка б відповідала вимогам розвитку інформаційно-технологічного суспільства. Індивідуалізація навчання як актуалітет науково-освітнього поступу в Україні та світі має володіти новітнім педагогічним інструментарієм, орієнтованим на створення в навчальному закладі доброзичливої атмосфери, взаєморозуміння та співробітництва. Важливим є також розробка механізмів, які забезпечують, по-перше, особистісну підтримку та моніторинг індивідуального розвитку, рівня

освіченості та вихованості, по-друге, з'ясування та вирішення педагогічних, психологічних та соціальних проблем. Тож індивідуалізація навчання в наш час залежить не лише від зусиль системи освіти, але й від виваженої спільної праці всіх соціальних інститутів.

REFERENCES

- Brehony, K. (2004). A new education for a new era: the contribution of the conferences of the New Education Fellowship to the disciplinary field of education 1921–1938. *International Journal of the History of Education*, 40, 5/6, 733-755. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0030923042000293742>
- Forster, M. (2018). *Herder's Philosophy*. Oxford, University Press.
- Isaacs, B. (2012). Understanding the Montessori Approach: Early Years Education in Practice. London : David Fulton Book.
- Knutsen, T. L. (1994). Re-reading Rousseau in the Post-Cold War. *Journal of Peace Research*, 31(3), 247-262.
- Laurillard, D. (2007). Pedagogical forms for mobile learning: Framing research questions. In N. Pachler (Ed.), *Mobile learning: Towards a research agenda* (Vol. 1, pp. 153-175). London: WLE Centre for Excellence, Institute of Education.
- Robinson, K. (2018). *You, your child, and school: navigate your way to the best education*. New York, New York: Viking.
- Stepanov, O. (2006). *Psykhologichna entsyklopediya [Psychological encyclopedia]*. Kyiv: Akademydav [in Ukrainian].
- Strader, R., & Thille, C. (2012). The open learning initiative: Enacting instruction online. *Game Changers. Education and Information Technologies*, 201-213. Retrieved from <https://www.educause.edu/research-and-publications/books/game-changers-education-and-information-technologies>
- Westbrook, R. B. (1991). *John Dewey and American Democracy*. Ithaca and London: Cornell University Press.

LARYSA SEMENOVSKA
INNA VAZHENINA
VASYL FAZAN

INDIVIDUALIZATION OF LEARNING AS A DEVELOPMENT ACTUALITY INFORMATION TECHNOLOGICAL SOCIETY

Annotation. The article reveals the formation of the idea of individualization of education in the works of Jean-Jacques Rousseau, Johann Gottfried Herder, Helen Parkhurst, Maria Montessori, John Dewey, etc. On the basis of studying the works of foreign researchers, in particular, Ken Robinson, Diana Laurillard, Candace Thille, etc., the key theoretical aspects of the development of individualized learning are highlighted: diagnostics (collection and analysis of data about a person for understanding its needs, abilities and level of knowledge); personalization (development of educational programs, tasks and materials that meet the specific needs of each student); flexibility (providing opportunities for individual choice of learning method, pace and work schedule); self-regulation (instilling self-regulation skills and the ability to take responsibility for one's own learning); feedback (constant monitoring and evaluation of learning achievements with the possibility of adjusting learning according to the results). The main mechanisms of practical implementation of the idea of individualization of education in the American, British and Swiss education systems are revealed (personalization of education by means of forming a digital educational environment; use of individual educational plans; dual education; variability of educational programs and courses; selection and processing of analytical data regarding the course of the educational process; co-operation teachers and parents in the educational process; development of creativity, independence and personal responsibility, etc.). The article proves that the individualization of learning as an actuality of scientific and educational progress in Ukraine and the world should be used with the latest pedagogical tools, aimed at creating a friendly atmosphere, mutual understanding and cooperation in the educational institution. It is also important to develop mechanisms that provide, firstly, personal support and monitoring of individual development, level of education and upbringing, and secondly, clarification and resolution of pedagogical, psychological and social problems. It was established that the individualization of education in our time depends not only on the efforts of the education system, but also on the balanced joint work of all social institutions.

Keywords: individualization of education, educational process, education, development, personality, individual characteristics, educational technologies, digitalization.